

Informácia o projekte

Európske hlavné mesto kultúry – Slovenská republika 2026

Úvod

Predkladaný materiál nadväzuje na uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 602 z 11. decembra 2019 k návrhu rámcového zabezpečenia účasti Slovenskej republiky na akcii Európske hlavné mesto kultúry – Slovenská republika 2026 a na informatívny materiál Informácie o výsledkoch predbežného výberu v rámci akcie Európske hlavné mesto kultúry – Slovenská republika 2026, ktorý vláda zobrala na vedomie na svojom rokovaní 7. júla 2021.

Materiál má informatívny charakter a predkladá sa na schválenie vláde SR pred vyhlásením víťazného mesta, ktoré získa titul Európske hlavné mesto kultúry – Slovenská republika 2026 (ďalej len „EHMK – SR 2026“). Cieľom materiálu je získať súhlas pre vyhlásenie víťazného mesta a pre jeho uverejnenie v sérii C Úradného vestníka Európskej únie.

Dopad na rozpočet verejnej správy bude predmetom zostavovania rozpočtu na rok 2023-2025 a neskôr. V roku 2022 nebude mať EHMK – SR 2026 negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy. Výška výdavkov štátu na financovanie programu a udržateľnosti nastane najskôr v roku 2023 resp. 2024¹. Na základe historických údajov je preukázané, že prínosy EHMK, ako aj multiplikačné efekty na rozpočet verejnej správy výrazne prevyšujú výdavky zo štátneho rozpočtu, a teda projekt bude celospoločensky i finančne návratný.

Projekt Európske hlavné mesto kultúry – Slovenská republika 2026

Akcia EHMK – SR 2026 predstavuje významný nástroj kultúrneho, sociálneho a ekonomického rozvoja miest a regiónu. Táto iniciatíva, ktorá vznikla v roku 1985, patrí k najúspešnejším projektom EÚ. Jej cieľom je vyzdvihnúť bohatstvo kultúrnej diverzity, ako aj spoločné kultúrne prvky v Európe, a tým prispieť k zblíženiu európskych obyvateľov a zlepšeniu vzájomného porozumenia.

Doteraz bolo titulom EHMK ocenených viac ako 60 miest. Skúsenosti ukázali, že podujatie je vynikajúcou príležitosťou pre mestá zvýšiť svoj profil na medzinárodnej aj lokálnej úrovni. Právny rámec akcie predstavuje rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 445/2014/EÚ² v znení rozhodnutia 2020/2229.³ Titul sa udeľuje na rotačnom princípe v zmysle vopred určeného harmonogramu, platí celoročne a každý rok je udeľovaný dvom mestám z dvoch členských štátov EÚ. Do projektu môžu mestá zapojiť aj svoje okolité oblasti.

V súlade s harmonogramom sa môže v roku 2026 udeliť titul EHMK jednému mestu v Slovenskej republike a jednému vo Fínsku. Za postup výberu EHMK je ako riadiaci orgán

---

¹ Čerpanie výdavkov v rokoch závisí od toho, ktoré mesto získa víťazný titul. Dynamický efekt (pozitívny vplyv na rozpočet) sa takisto odvíja od projektu budúceho víťaza.

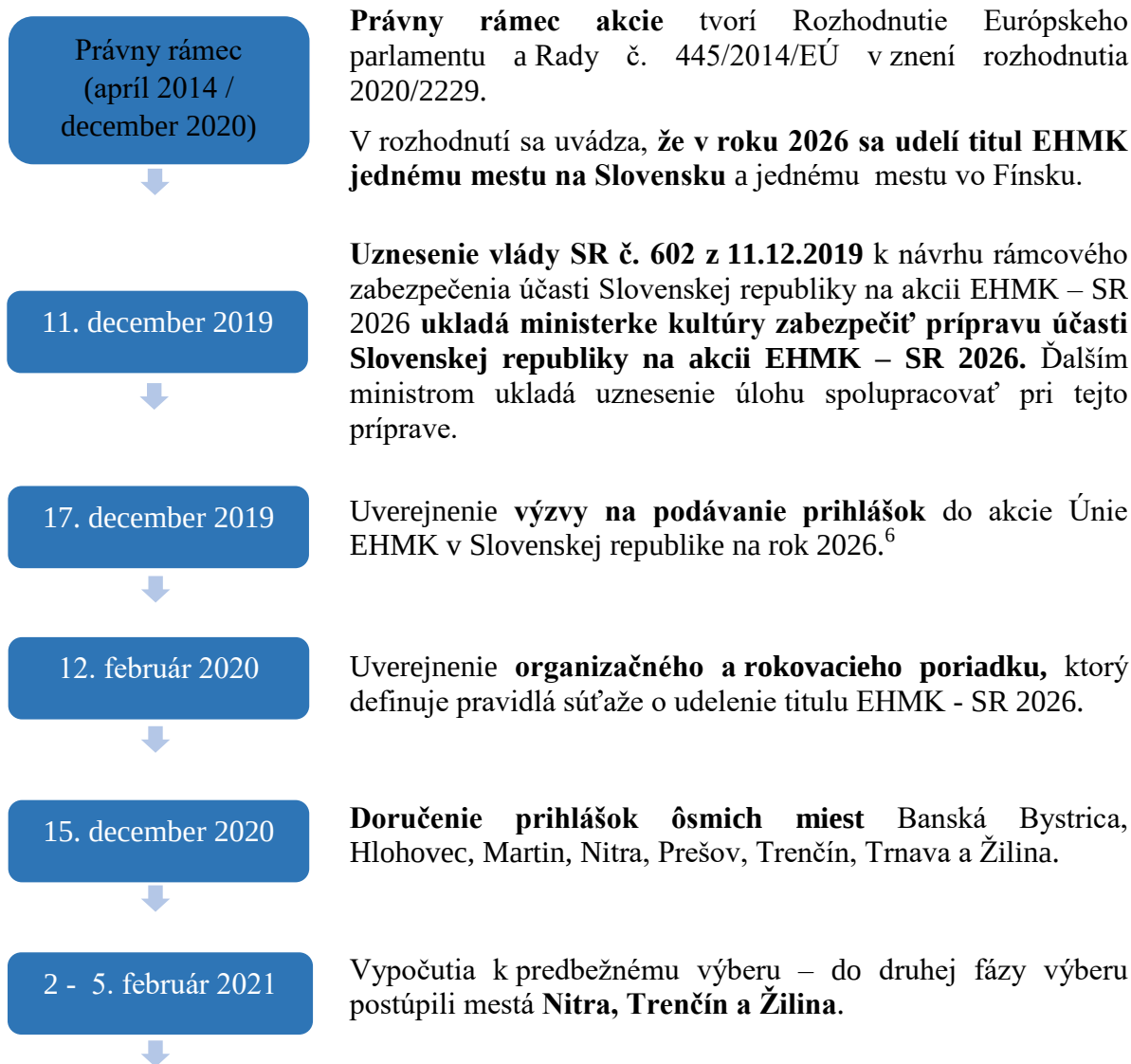
² Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 445/2014/EÚ zo 16. apríla 2014, ktorým sa ustanovuje akcia Únie s názvom Európske hlavné mestá kultúry na roky 2020 až 2033 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1622/2006/ES; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0445&from=LV>

³ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2229 z 23. decembra 2020, ktorým sa mení rozhodnutie č. 445/2014/EÚ, ktorým sa ustanovuje akcia Únie s názvom Európske hlavné mestá kultúry na roky 2020 až 2033; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32020D2229>

zodpovedné Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Rezortu bola uložená povinnosť uznesením vlády Slovenskej republiky č. 602 z 11. decembra 2019⁴ zabezpečiť prípravu účasti Slovenskej republiky na akcii EHMK – Slovenská republika 2026. Ministerstvo kultúry vykonáva prípravu podujatia v súlade s organizačným a rokovacím poriadkom – súťaž o udelenie titulu EHMK na rok 2026.⁵

Časový rámec akcie EHMK – SR 2026

Zrealizované úlohy a prijaté rozhodnutia:

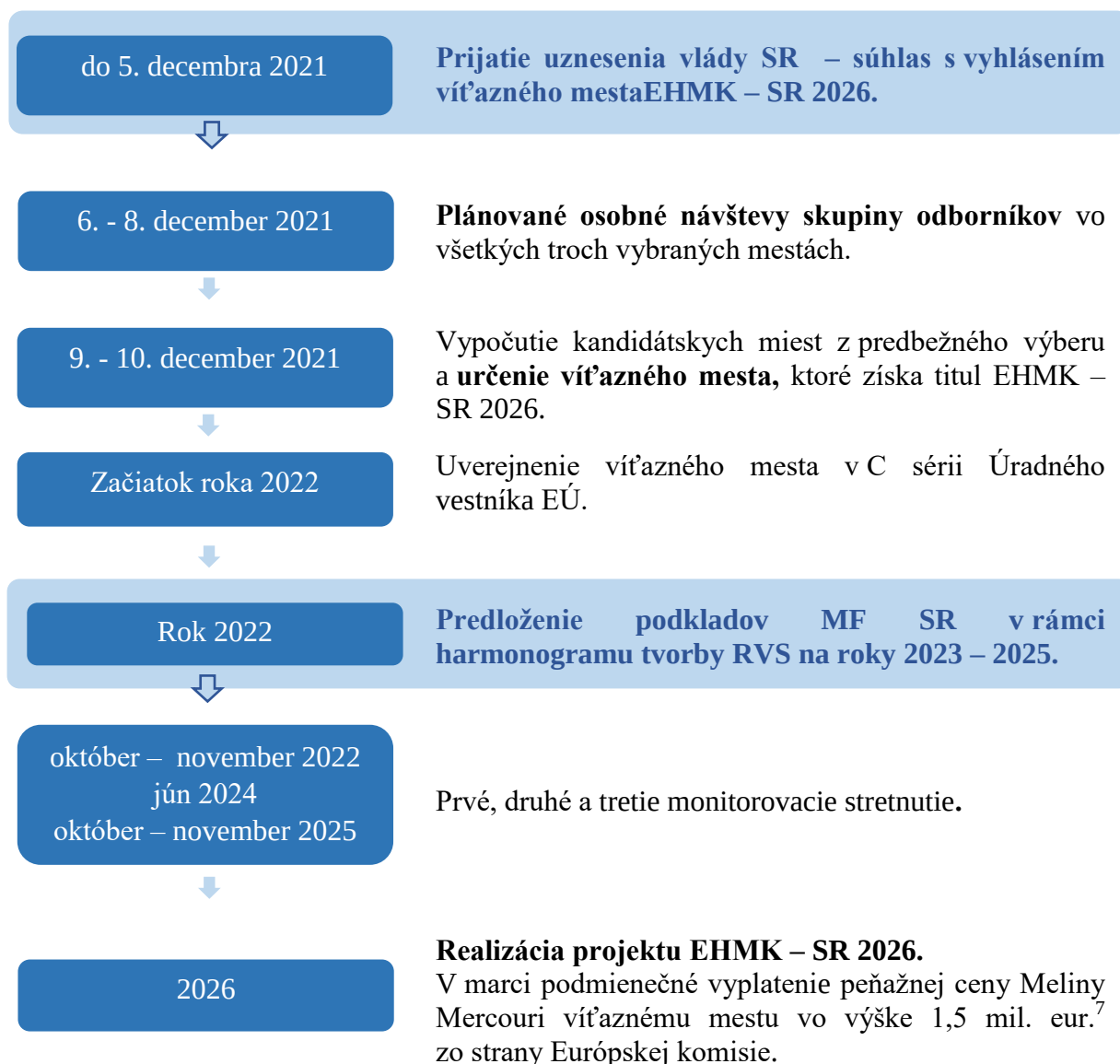

⁴ Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 60 z 11. decembra 2019 k návrhu rámcového zabezpečenia účasti Slovenskej republiky na akcii Európske hlavné mesto kultúry – Slovenská republika 2026; <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/18097/1>

⁵ Organizačný a rokovací poriadok - Súťaž o udelenie titulu Európske hlavné mesto kultúry v Slovenskej republike na rok 2026 https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2020/02/Final_SK_vlastny_gm_Organizacny_a_rokovaci_poriadok.pdf

⁶ Výzva na podávanie prihlášok do akcie Únie „Európske hlavné mesto kultúry“ v Slovenskej republike na rok 2026; https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2020/02/SK_FINAL_Vyzva_17122019.pdf

Harmonogram nadchádzajúcich úloh a rozhodnutí:

Výdavky z verejných zdrojov – štátneho rozpočtu na EHMK – SR 2026

Akcia EHMK – SR 2026 predpokladá združené financovanie z verejných a súkromných zdrojov. Skúsenosti z minulých EHMK ukázali, že príjmy zo štátneho rozpočtu na prevádzkovú časť projektu (t. j. prevažne kultúrny program) a príjmy z programov EÚ na kapitálové výdavky (t. j. investície do infraštruktúry) predstavovali pre mestá najdôležitejšie zdroje financovania.

⁷ Podmienkou vyplatenia peňažnej ceny Meliny Mercouri víťaznému mestu vo výške 1,5 mil. Eur je dodržanie podmienok, ku ktorým sa mesto zaviazalo podaním prihlášky.

Z údajov Európskej komisie vyplýva, že prevádzkový rozpočet sa v rokoch 2013 – 2019 pohyboval v jednotlivých EHMK medzi 8,3 mil. eur a 104,6 mil. eur (**Tabuľka 1**).

Európska komisia štátom odporúča, aby národné vlády vyčlenili finančné prostriedky už vo fáze podávania žiadostí, a teda ešte pred výberom víťazného mesta a bez ohľadu na výsledok súťaže.⁸ Pre akciu v Slovenskej republike toto obdobie predstavoval december 2020. Výdavky v tom čase v štátnom rozpočte schválené neboli. Ich zapracovanie bude predmetom tvorby rozpočtu na roky 2023 - 2025.

Vzhľadom na to, že ide o projekt schválený vládou, v rámci ktorého bola ministerke kultúry uložená povinnosť zabezpečiť prípravu účasti SR na akcii EHMK, materiál informuje vládu SR o priebehu vykonaných aktivít a tiež rámcovo o dopadoch organizovanej akcie na výdavky štátneho rozpočtu. Na základe predložených projektov miest v užšom výbere – Nitra, Trenčín a Žilina, ministerstvo informuje vládu, že financovanie programu a udržateľnosti akcie v rokoch 2023 – 2028 pre víťazné mesto bude maximálne v hodnote 15 mil. eur.

Čerpanie v rokoch bude závislé od víťazného mesta. Tiež dynamické vplyvy (pozitívny dopady na rozpočet) sa budú odvíjať od víťazného projektu. Financovanie EHMK SR – 2026 bude predmetom tvorby nasledujúcich rozpočtov. 15 mil. eur je spodná hranica rozpočtov, ktoré boli súčasťou prihlášok všetkých miest zapojených do predbežného výberu (rozptyl bol 15 – 20 mil. eur). Jedná sa o bežné výdavky na program a udržateľnosť, pričom vládne zdroje (15 mil. eur) budú tvoriť cca. 50% z týchto výdavkov. Ako benchmark preukazujúci dobrú hodnotu za peniaze uvádzame, že pre projekt EHMK Košice 2013 činili výdavky zo štátneho rozpočtu 17,4 mil. eur; Fínsko schválilo pre víťazné mesto Fínska 2026 - Oulu výdavky zo štátneho rozpočtu na program v hodnote 20 mil. eur; maďarská vláda pre EHMK Vesprém – Balaton 2023 schválila na financovanie programu 57,3 mil. eur.

Dynamické efekty akcie EHMK SR - 2026 (pozitívne dopady na rozpočet) sa predpokladajú výrazne vyššie ako výdavky. Toto tvrdenie sa opiera o historicky preukázané údaje pri EHMK Košice 2013.

Kapitálové výdavky na kultúrnu infraštruktúru sa predpokladajú z EÚ zdrojov, v návrhu Partnerskej dohody 2021-2027 sa počíta s financovaním projektu v Cielei politiky 5 „Európa bližšie občanom“ v sume do 40 mil. eur, ktorá ešte nebola definitívne schválená.

Prínosy akcie EHMK Košice 2013

Evaluačná štúdia autorov z Technickej univerzity Košice vyčíslila pozitívne dopady akcie EHMK ako významne prevyšujúce vynaložené náklady. Aktivita EHMK Košice 2013 dosiahli v rokoch 2012 a 2013 celkovú návštevnosť približne 800-tisíc návštevníkov (domácich a zahraničných).

Výdavky návštevníkov na ubytovanie, stravu, dopravu a nákupy v regióne boli odhadnuté na 30,8 mil. eur. Výdavky projektu EHMK Košice 2013 vrátane výdavkov návštevníkov vyvolali priamo, nepriamo a indukované dodatočnú produkciu vo všetkých odvetviach ekonomiky v regióne vrátane dodatočnej spotreby domácností vo výške 167 mil. €.

Zároveň sa zvýšili príjmy zamestnancov v Košickom kraji, ktorí na tejto zvýšenej produkcii pracovali o 23,6 mil. € a vyvolali celkový nárast počtu pracovných miest v Košickom kraji

---

⁸ Súhrn odporúčaní z ex post hodnotení európskych hlavných miest kultúry za roky 2007-2016
https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2020/02/SK_Suhrn_odporucani.pdf.

o 1 449 zamestnancov na plný pracovný úväzok. Počiatočnými výdavkami sa zvýšila pridaná hodnota v regióne o 47,5 mil. eur, čo je približné rovné celkovému zvýšeniu hrubého regionálneho produktu vyvolaného projektom Košice EHMK 2013.⁹

Finančný ako i celospoločenský význam EHMK potvrdzuje ochota iných vlád financovať tento projekt. Maďarská vláda pre akciu EHMK Veszprém - Balaton 2023, schválila financie na realizáciu programu v hodnote 57,3 mil. eur (21,15 miliardy HUF) a na investície do infraštruktúry v hodnote 182,5 mil. eur (67,35 miliardy HUF).

Financovanie akcie EHMK – porovnanie výdavkov s už zrealizovanými akciami

Z historických dát vyplýva, že prevádzkový rozpočet minulých EHMK v rokoch 2013 – 2019 sa pohyboval v bežných cenách medzi 8,3 mil. eur a 104,6 mil. eur (Tabuľka 1). Najdôležitejším zdrojom financovania boli verejné zdroje. Sumy v tabuľke predstavujú bežné výdavky na program, marketing, ľudské zdroje a pod., nezahŕňajú kapitálové výdavky na infraštruktúru.

Tabuľka 1: Prevádzkový rozpočet jednotlivých akcií EHMK v rokoch 2013 – 2019 v mil. eur (bežné výdavky)

Rok	Mesto	Krajina	Prevádzkový rozpočet v mil. eur	Z toho verejné zdroje mil. eur	Verejné zdroje %
2019	Matera	Taliansko	54,8	52,0	94,9%
2019	Plovdiv	Bulharsko	34,7	34,7	100,0%
2018	Leeuwarden	Holandsko	104,6	48,7	46,6%
2018	Valletta	Malta	26,5	26,3	99,3%
2017	Pafos	Cyprus	8,3	6,9	83,1%
2017	Aarhus	Dánsko	61,9	48,1	77,7%
2016	Wroclaw	Poľsko	86,4	68,8	79,6%
2016	San Sebastián	Španielsko	46,1	42,1	91,3%
2015	Mons	Belgicko	70,6	62,2	88,1%
2015	Plzeň	Česko	18,2	15,7	86,3%
2014	Umeå	Švédsko	45,6	34,4	75,4%
2014	Riga	Lotyšsko	27,3	25,9	95,0%
2013	Košice	Slovensko	23,4	21,7	93,0%
2013	Marseille	Francúzsko	97,9	75,6	77,2%

Zdroj: Európska komisia (2021)¹⁰

⁹ Šebová, Džupka, Hudec & Urbaníková (2014): Promoting and Financing Cultural Tourism in Europe through European Capitals of Culture: A Case Study of Košice, European Capital of Culture 2013, Amfiteatru Economic Journal, Vol. 16, Iss. 36, pp. 655-671, <http://hdl.handle.net/10419/168849>

¹⁰ Európska komisia (2021): Designated European Capitals of Culture; <https://ec.europa.eu/culture/policies/culture-in-cities-and-regions/designated-european-capitals-of-culture>

Súčasťou prípravy na titul EHK sú typicky aj investície do infraštruktúry (čiže kapitálové výdavky), najčastejšie zo štrukturálnych fondov EÚ.

Košice v roku 2013 vynaložili na infraštruktúru 59 mil. eur, Plzeň v roku 2015 spolu 48,6 mil. eur. V nasledujúcom roku 2016 mesto Wrocław až 529 mil. eur. **Maďarská vláda schválila pre projekt EHK Veszprém - Balaton 2023 240 mil. eur.**